

เทศน์เช้า วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพยายามค้นคว้ากัน พระไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ะ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สิ่งที่เป็นอนิจจัง มันแปรสภาพของมันไป สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา คำว่า “อนัตตา” ความแปรสภาพของมันไป ความแปรปรวนของมัน มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ความจริงมันเป็นอนิจจัง มันแปรสภาพของมัน ถ้าเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจังมันก็ไม่แน่นอนอยู่แล้ว สิ่งที่เป็นอนิจจัง เพราะความไม่แน่นอนถึงเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

นี่วันพระ เห็นไหม พระไตรลักษณ์ที่เราปฏิบัติกัน เราค้นคว้ากัน เพราะเราต้องการเห็นสังขารอันนี้ไง สังขาร พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สังขาร สังขารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนี้ขึ้นมา พอตรัสรู้ธรรมอันนี้ขึ้นมา สิ่งใดที่เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจังไปทั้งหมด ถ้าเป็นอนิจจัง แต่เราอยากให้ เป็นนิจจัง อยากให้คงที่ของเราไง ถ้าอยากให้คงที่ของเรา มันคงที่ของเราได้ไหมละ

มันคงที่ไม่ได้เพราะมันแปรสภาพของมัน เพราะการแปรสภาพของมันนั้นมันถึงเป็นไตรลักษณ์ เพราะมันเป็นไตรลักษณ์ ถ้าใครเห็นสังขารความจริงอันนั้น พอเห็นสังขารความจริงอันนั้น มันถึงเห็นความจริงอันนั้น แต่เราไม่เห็นความจริงอันนั้น เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาทางทฤษฎี เราศึกษาโดยความเข้าใจ เป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ใจ มันไม่ใช่ปัญญาของธรรม

ปัญญาของธรรม เห็นไหม จิตใจที่ยิ่งใหญ่ จิตใจที่คับแคบ จิตใจที่เล็กน้อย จิตใจเล็ก จิตใจน้อย จิตใจมดมันอ่อนแอ มันเห็นแก่ได้ มันอยากได้ อยากเป็น แต่มันไม่ได้ปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา แต่จิตใจของคนที่ยึดแข็ง จิตใจที่เขาใหญ่โตของเขา เขาเสียสละของเขา เขาทำประโยชน์ของเขา ถ้าทำประโยชน์ของเขามันก็เข้าสู่ใจของเขา ถ้ามันเข้าสู่ใจของเขา สังขารอันนั้นถึงเป็นสังขาร จิตใจที่ยิ่งใหญ่ ต้องมีการประพฤติปฏิบัติ

การปฏิบัตินะ เพราะปฏิสนธิจิตเกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ เราพูดตรงนี้ บ่อยมาก บ่อยมากเพราะอะไร เพราะตรงนี้นั้นมันเป็นจุดเริ่มต้น จุดเริ่มต้นของการเกิด ถ้าจุดเริ่มต้นของการเกิด เกิดแล้วก็มีเรา เพราะจุดเริ่มต้นของการเกิด เกิดมาแล้วมันถึงเป็นเรา พอเป็นเราแล้ว ก็มีความทุกข์ความยากของเรา มีความทุกข์ความยากนะ

ในการเกิดของมนุษย์มันจะมีความสุขมากตอนเป็นเด็ก พ่อแม่เอาใจ มันได้สมความปรารถนาทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร เพราะมันไม่ได้มาด้วยกำลัง ด้วยประสพการณ์ ด้วยความเป็นจริงของตัว มันได้มาจากการขอ พ่อแม่ให้หมดแหละ ด้วยความรักความผูกพันพ่อแม่ให้หมดแหละ จะมีความสุขมากตอนเป็นเด็ก ถ้าเป็นเด็กที่เกิดมาด้วยบุญกุศลนะ

แต่ถ้าเป็นเด็กที่เกิดมา พ่อแม่เอาไปทิ้งถึงขยะ พ่อแม่เอาไปทิ้งที่ศูนย์รับเด็กกำพร้า เกิดมาแล้วก็เศร้าใจ มันเศร้าใจเพราะอะไร เพราะขาดพ่อขาดแม่ ขาดพ่อขาดแม่นี่เป็นความทุกข์มาก ความทุกข์ เห็นไหม สิ่งใดไปอยู่ที่เลี้ยงเด็กอนาถา บังคับเครื่องอาศัยสมบูรณ์ แต่มันว่าเหว่นะ เขาจะบอกว่าพ่อแม่บุญธรรม เวลามาให้ความรักแล้วให้มาต่อเนื่อง ถ้าไม่มาต่อเนื่อง วันเสาร์ วันอาทิตย์เด็กมันจะรอเลยละ เด็กมันจะรอ รอความอบอุ่นอันนั้น รอความรักอันนั้น เห็นไหม นี่บุญพาเกิด บาปพาเกิด

ถ้าบุญพาเกิด ถ้ามีความสุขตอนเป็นเด็ก แล้วพอโตขึ้นมามันต้องพัฒนาของมันขึ้นไป ร่างกายต้องเปลี่ยนแปลงของมันขึ้นไป ร่างกายนี้เปลี่ยนแปลงเพราะความเจริญงอกงามของมัน ความเจริญงอกงามคือมันโตขึ้น สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงขึ้นมามันก็โตขึ้นมาด้วยความสมบูรณ์ ด้วยความที่เป็นสุข แต่ถ้ามันโตขึ้นมา มันเจ็บไข้ได้ป่วย นี่มันแปรสภาพของมัน ร่างกายนี้เป็น รวงรังของโลก แต่เวลาเซลล์มันแบ่งตัว มันเติบโตขึ้นมา มันไม่เป็นรวงรังของโลกใช้ไหม มันพัฒนาของมันใช้ไหม

นี่เราพอใจ สิ่งที่เราพอใจ เราอยากได้ แต่สิ่งที่มันอยู่คู่กันมา คือมันเสื่อมสภาพ มันแปรปรวน มันแปรสภาพของมัน ชราคร่ำคร่า มันมีของมัน เห็นไหม ถ้ามีของมัน ตรงนี้เราไม่ต้องการๆ เราต้องการแต่ความดีทั้งนั้นแหละ แต่ความที่มันตรงข้ามไม่เอาๆ

นี่ก็เหมือนกัน พูดถึงว่าร่างกายมันเข้มแข็ง ที่เราศึกษาธรรมๆ พระไตรลักษณ์ สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์ สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา พอเป็นอนัตตา มันเป็นจริงของมัน ทางการแพทย์เขายังรู้ดีกว่าเรามาก เขารู้เลยว่าพฤติกรรมความเป็นอยู่ของมันจะ

ให้ผลกับร่างกายนี้อย่างไร พฤติกรรมของเรา ความเป็นอยู่ของเรา เห็นไหม คุณติ คุณพระนั่งพับเพียบ นั่งขัดสมาธิ ร่างกายมันเป็นอย่างไร เอวมั่นคง เอวมั่นงออย่างไร พฤติกรรมความเป็นอยู่มันเป็นอย่างไร ทางการแพทย์เขาก็รู้หมดแหละ แล้วได้อะไรล่ะ? ได้สตาบ์ใจ ได้สตาบ์วิชาซีพของเขาใจ นี่ทางโลกนะ โลกียปัญญาๆ มันไม่ปล่อยใจ มันรู้แล้ว รู้แล้วก็รู้ รู้แล้วทำอย่างไรต่อไปล่ะ

แต่ถ้าเราเป็นชาวพุทธ เห็นไหม วันนี่วันพระ เราทำบุญกุศล ทำบุญกุศลเพื่อสร้างอำนาจวาสนาบารมีของใจดวงนี้ ธรรมชาติของมัน มันทุกข์มันยากของมัน มันคืนรนของมัน แต่มันไม่มีทางออก การเกิดเป็นมนุษย์ ภพชาติ อยู่ในภพชาติใด จิตนี้อยู่ในภพชาติของพรหม จิตนี้อยู่ในภพชาติของเทวดา จิตนี้อยู่ในภพชาติของมนุษย์ จิตนี้อยู่ในภพชาติของสัตว์เดรัจฉาน จิตนี้อยู่ในภพชาติของนรกอเวจี นี่ภพชาติของมัน ครอบงำไว้โดยภพชาตินี้ จิตมันคืนรน มันไม่มีทางออกของมัน ไม่มีทางออกเพราะอะไรล่ะ ไม่มีทางออกเพราะเราไม่ได้ศึกษาธรรมะไง

ทีนี้เราเกิดเป็นคน เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนที่นี้ไง สอนเรื่องสังขารธรรม เรื่องพระไตรลักษณ์ๆ ที่เราค้นคว้ากันอยู่นี้ไง ถ้าเราจะค้นคว้ากันอยู่ที่นี้ เราค้นคว้าได้อย่างไร เราค้นคว้าเราก็ค้นคว้าแบบทางโลก ถ้าเราไม่พบครูบาอาจารย์นะ

ถ้าครูบาอาจารย์ที่ดี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมัยพุทธกาล พระโปฏิละไปศึกษาจากพระโอรชัญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาแล้วสั่งสอนไป ศึกษาธรรมเข้าใจธรรมะหมดเลย เวลาไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ “โปฏิละโปลานแปล่ามาแล้วหรือ โปฏิละโปลานแปล่ากลับไปแล้วหรือ”

นี่ศึกษารู้หมด อธิบายได้หมด ลูกศิษย์ลูกหามากมายเลย แต่ไม่ได้ทำให้เป็นจริงขึ้นมาไง จิตใจมันศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา แต่ของตัวเองไม่เกิดขึ้นมาไง

ในปัจจุบันนี้เราเกิดมา เราเป็นปัญญาชน เดียวนี้เทคโนโลยีมันเจริญใช้ใหม่ พระไตรปิฎกอยู่ในคอมพิวเตอร์หมดเลย ไม่ต้องไปศึกษาที่ไหน กดมันเลย ออกหมด คอมพิวเตอร์มันจำได้หมดเลย จะเอาสำนวนไหนล่ะ จะเอาของมหามกุฏ จะเอาของใคร คอมพิวเตอร์มันมีหมดเลย แล้วคอมพิวเตอร์เป็นอะไร คอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีไง มันจำได้

ดีกว่าเราอีก ปัญญามันดีกว่าเราอีก มาเทียบเคียงได้หมดเลย แล้วมันได้อะไรขึ้นมาละ นี่มันเป็นเทคโนโลยีให้คนเข้าใจเท่านั้นเอง

แต่เราศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราพบพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนให้เสียสละทาน คนที่เสียสละทาน บัณฑิตคบบัณฑิต คนที่จิตใจยิ่งใหญ่ จิตใจที่เปิดกว้าง เขาเสียสละของเขา เสียสละเพื่ออะไร? เพื่อจิตใจที่เข้มแข็งขึ้นมา จิตใจที่เข้มแข็งขึ้นมา มันฟังความเห็นต่าง พอกความเห็นต่างนี้มันยอมรับไง

ถ้าไม่ยอมรับ เวลาคนพูดนะ “คนนั้นจับผิดเรา คนนั้นเขาไม่ซื่อตรง คนนั้น...” มันเข้าข้างตัวหมด มันไม่ฟังใคร แต่ถ้าพอเราศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เราทำทานของเรา เราเสียสละของเรา จิตใจเป็นสาธารณะ มันฟังความเห็นต่าง ที่เราคิดอยู่นี้ผิดก็ได้ ที่เรายึดมั่นถือมั่นอยู่นี้ผิดก็ได้ ทั้งๆ ที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มันผิด มันผิดเพราะอะไร มันผิดเพราะมันเป็นสมบัติของโลก มันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาที่ศึกษามาๆ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ศึกษารธรรม

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เธอบอกเขานะ บอกบริษัท ๔ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าบูชาเราด้วยอามิสเลย”

สิ่งที่เป็นอามิสบูชา เห็นไหม คุณิ เราสร้างโบสถ์วิหาร สร้างต่างๆ บูชาๆ บูชาอย่างนี้มันเป็นอาราม เป็นที่อยู่ของผู้ทรงศีล แต่ถ้าเราจะปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชาที่ไหน เราทำทานของเรา เสียสละของเราให้จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเราจะปฏิบัติบูชา กำหนดพุท ลมหายใจเข้านี้พุท ลมหายใจออกนี้โกะ นึกตรงนี้ขึ้นมา สิ่งที่ศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางไว้ก่อน ธรรมะเป็นธรรมชาติ สมบัตินี้เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้ามาแล้วเผยแผ่ธรรมขึ้นมา เราศึกษาแล้วเป็นสมบัติของเราก้ วางไว้ก่อน นี่เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของเรายังไม่เกิดขึ้น

ถ้าของเราเกิดขึ้นมา คำว่า “ศีล สมาธิ ปัญญา” เวลาถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลปกคติดังไร ถ้ามีสมาธิ สมาธิมีรสชาติอย่างไร ถ้าสมาธิขึ้นมามันมีความสุขอย่างไร มีความระงับอย่างไร แล้วความสุข ความระงับ ถ้าจิตใจมันเป็นสุขแล้วพฤติกรรมมันจะออกมาเป็นอย่างไร พฤติกรรมมันจะไม่เบียดเบียนใคร มันทำลายใครไม่ได้เพราะจิตมันมีความสงบระงับขึ้นมา

ทุกคนเกลียดความทุกข์ ปรารถนาความสุขทั้งนั้นแหละ เราจะไม่ทำใคร เราจะไม่เบียดเบียนใคร เพราะเราเห็นหัวใจของเรามีคุณค่า จิตใจของเขาก็มีคุณค่า แต่เขายังค้นคว้าหาใจของเขาไม่เจอ เขาก็ยังคั่นคั่นของเขาไป เราคั่นหัวใจเราเจอแล้ว เราพยายามรักษาใจของเรา ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นไหม แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา อ้อ! ถ้าจิตมันสงบแล้วมันออกฝึกหัดใช้ปัญญาในสติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้ขึ้นมาแล้ว อ้อ! ที่อ่านพระไตรปิฎกมันเป็นความจำทั้งนั้นเลย มันเป็นสัญญา

คูลี ทำสัญญาตู้เงิน ๕๐๐ ล้าน ตู้เงินมาแล้วก็เป็นหนี้เป็นสิน แล้วเมื่อไหร่จะไปใช้เขา มันเป็นสัญญาๆ ทั้งนั้นแหละ แต่เราทำมาหากินของเรา เราทำธุรกิจการค้าของเรา เรามีผลประโยชน์ขึ้นมา ๕๐๐ ล้าน ของเราไม่มีหนี้ เงิน ๕๐๐ ล้านที่เราได้มา เราได้มาด้วยธุรกิจ ได้มาด้วยกำลังของเรา เราไม่ใช่ไปกู้มา ๕๐๐ ล้าน กู้มาแล้วต้องเสียดอกเบี้ยเขา แล้วถึงเวลาต้องหาเงิน ๕๐๐ ล้านนั้นไปคืนเขาอีก

นี่ก็เหมือนกัน ไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัญญาก็ไปจำมา จำมาแล้วก็มาตีค่าตีความตีความ ว่าฉันรู้ธรรมๆ แล้วรู้อะไรล่ะ มันรู้อะไรขึ้นมา มันรู้แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ตัวเองยังเอาตัวเองไม่รอดใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ เธอบอกบริษัท ๔ นะ...” ตอนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เขาเอาดอกไม้รูปเทียนมาคารวะบูชา มหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เธอบอกเขาอะไร ให้เขาปฏิบัติบูชาเถิด”

ถ้าปฏิบัติบูชา นั่งลง แล้วกำหนดลมหายใจเข้านี้ก็พุท ลมหายใจออกนี้ก็โร มันไม่เบียดเบียนกัน มันไม่วุ่นวาย แล้วถ้าใครกำหนดลมหายใจเข้านี้ก็พุท ลมหายใจออกนี้ก็โร ถ้าเขาเห็นใจของเขา เขาจะเห็นพุทธะของเขา เห็นไหม เราไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พุทพุท พุทพุทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่พุทพุทในใจของเรา พุทพุทในหัวใจของเรา ถ้าเราพุทโรๆ จนมันเข้ามาเห็นสิ่งจะความจริง จิตใจมันจะยิ่งใหญ่ขึ้นมา ยิ่งใหญ่ขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันรู้จริงใจ รู้จริง เห็นจริง

คูลี ทุกคนออกจากบ้านไปแล้วอยากจะไปเที่ยวพักผ่อน อยากจะไปเที่ยวรอบโลก แต่บ้านของตัวเองไม่ทำให้สะอาด บ้านของตัวเองไม่ทำให้ร่มเย็นเป็นสุข ถ้าบ้านของตัวเองมีความร่มเย็นเป็นสุข เราจะไม่เที่ยวที่ไหนเลย เราจะไม่ไปทัศนจร เราจะไม่ไปผ่อนคลายความเครียดจากข้างนอก

เราจะไม่หาความสุขจากภายนอกเลย เราจะหาความสุขจากในบ้านของเรา เพราะในบ้านของเรา มันอบอุ่น ในบ้านของเรามันน่ารื่นเริง ในบ้านของเรามันน่าพึ่งอาศัย ข้างนอกมีแต่ร้อน ข้างนอกมันมีแต่ธุรกิจการค้า มีแต่การเอาเปรียบกัน ในบ้านของเราปลอดภัย ในบ้านของเรามันปลอดภัย มันไม่มีใครทำอะไรได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทุกข์ท้อๆ จนเราเห็นจิตใจของเรา มันจะไปไหนล่ะ มันจะไปไหน

คุณลุงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในป่า หลวงปู่มั่นตรัสรู้ในป่า อยู่ในป่า นิพพานในป่า ท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ท่านมีความสุขความรื่นเริงของท่าน โอ้พวกเรา “โอ๊ย! อยู่ป่าอยู่เขามันจะรู้อะไร อยู่ในป่าในเขามันจะมีอะไร เรานี่สิ คุณภาพชีวิตเราสุดยอด ทุกอย่างเป็นทองคำหมดเลย ไข่ของทุกอย่างเป็นทองคำ ส้วมก็เป็นทองคำ ภาชนะใช้กินอาหารเป็นทองคำหมดเลย” แต่หัวใจมันทุกข์ แต่อยู่ในป่าในเขานะ เราใช้ใบตอง เราใช้ใบไม้ใบหญ้าเพื่อดำรงชีวิต แต่มีความสุข มีความสุข มีความสุข

ความสุขเพราะจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตใจมีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม ถ้าจิตใจยิ่งใหญ่ ที่ว่าเห็นไตรลักษณ์ๆ ไตรลักษณ์คือขณะ ขณะที่มันพัฒนาการของมันขึ้นไป เวลาบอกว่า “นิพพานเป็นอนัตตา...”มันจะเป็นอนัตตาได้อย่างไร อนัตตามันแปรปรวน อนัตตามันยังแปรสภาพอยู่ ถ้ามันถึงที่สุดแล้ว ถ้าเป็นอัตตา อัตตาก็กิเลส แล้วนิพพานเป็นอย่างไรล่ะ

อ้าว! นิพพานก็คือนิพพาน มันก็ตรงตัวอยู่แล้ว เราเอานิพพานมาตั้งเป็นโจทย์ แล้วก็ไปเถียงกันเรื่องกิริยา นิพพานมันก็คือนิพพาน นิพพานเป็นชื่อที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งไว้ให้ คือถ้ามันถึงที่สุดก็คือนิพพาน แล้วนิพพานเป็นอย่างไรล่ะ นิพพานเป็นอย่างไร ไปรื้อค้นก็ไปจำมาอีกแหละ เช่นสัญญาภูมินิพพานมา แล้วต้องหานิพพานไปคืนเขา แล้วเขาคิดดอกเบี้ยด้วย

แต่ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เรารู้แจ้งเห็นจริงขึ้นมา นิพพานคือนิพพาน นิพพานคืออะไร เห็นไหม เราไม่เป็นหนี้ แต่รู้ด้วยความเป็นหนี้ใจ รู้ทุกอย่าง รู้หมด แต่สงสัย ต้องเสียดอกเบี้ย ยังต้องหาที่กู้ไปคืนเขาอีก แต่ถ้ามันเป็นจริง สมบัติของเราๆ นี่สมบัติส่วนบุคคล ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมสาธารณะ เราก็บอกว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นสาธารณะ ธรรมะเป็นต่างๆ อันนั้นมันก็เป็นจริง เป็นจริงในผลของวิญญูะ นี่วิญญูะเป็นวิญญูะอันหนึ่ง

แต่ถ้าเราปฏิบัติจริงแล้ว เป็นโศดาบันเกิดอีก ๗ชาติ ผลของวิญญูะมันกฏตายตัวนะ เวียนว่าตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลายนะ เวลาเป็นโศดาบันขึ้นมาแล้วอย่างมากอีก ๗ชาติ เป็นสัทธาคามิ เป็นอนาคามิ ถึงที่สุดแห่งทุกขมันไม่ไปอีกแล้ว ไม่ไปอีกแล้วมันเหลืออะไรละ ไม่ไปก็ต้องไม่มีสิ ไม่มีอะไรไปไม่มีอะไรมาก็ต้องไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรเลยแล้วต้นทุนมาจากไหนละ เดิมแท้มันมาจากไหนละ ถ้ามันมีที่มาแล้วมันจะหายสาบสูญไปโดยที่ไม่มีที่ไปได้อย่างไร

มันมีที่มาใช่ไหม แล้วพอมันวิบัติสลายไป ใช้ปัญญา ใช้มรรคญาณทำลายแล้ว มันทำลายแล้ว มันจบสิ้นแล้ว แล้วมันเหลืออะไรละ มันเหลืออะไร แล้วมันเป็นอย่างไร แล้วจะไปไหนต่อ แล้วจบสิ้นเป็นอย่างไร

วันนี้วันพระ ศึกษามาก็ศึกษาเป็นวิชาการ เป็นความรู้ของเรา ฟังเทศน์ เห็นใหม่ หลวงตา ท่านบอกว่า ในภาคปฏิบัติ การฟังเทศน์นี่ชั้นหนึ่ง เป็นสิ่งที่สูงที่สุด เพราะถ้าครูบาอาจารย์จิตใจท่านเป็นธรรม ท่านพูดออกมาจากความเป็นจริงทั้งนั้นแหละ แล้วเราซุบมือเปิบ ได้รับความรู้ ได้รับความฟัง แต่กิเลสมันต่อต้าน “จี๋ม่ จี๋ม่” มันต่อต้าน “จี๋ม่” เอ็งหากคนโม่อย่างนี้ไม่ได้หรือ คนโม่ได้เขาจะลงทุนลงแรงมาขนาดไหนเขาถึงมาโม่ให้พวกมึงฟัง เอวัง